

‘Onder de Boschboom’

Een Hemel op Aarde?

Om een lezing te geven aan de Vereniging van Chirurgen in Ruste moest ik onlangs naar het Jeroen Bosch Ziekenhuis. Wat een majestueus gebouw: een perfecte parkeergarage in een grappige scheve reuzendoos, een warm gekleurde gevel boven een magnifieke entree en een frisse wandelboulevard met links en rechts verstilte binnenhoven en attente wegwijsdames, die me feilloos naar het chique auditorium loodsten!

Echt een zeer groot huis voor zieke gasten!

Na afloop zat ik op het voorplein, onder een geneeskrachtig zonnetje, nog een poosje te bladeren in een fraai boekwerk over dit nieuwe GZG. De fontein begon spelenderwijs te spuiten. Twee bleke heren met in de lucht bengelende doorzichtige zakken vol levensvocht rolden hun stoelen aan. En terwijl ze naast me een troostend sigaretje opstaken, peinsde ik over het vreemde idee om een hospitaal juist naar een middeleeuwse schilder te noemen.

Absurd

Als over anderhalf jaar werken van deze Jeroen naar Den Bosch komen, zal men verbaasd opkijken! Een heleboel tonen er immers een jongeman van wie het naakte lijf in de bloei van zijn leven bloedend wordt gegeseld, terwijl een krans van doornige takken in zijn hoofdhuid wordt geperst; daarna wordt hij, nota bene, met spijkers aan balken gehamerd om tenslotte doorstoken te worden en een dodelijke longperforatie op te lopen. Zelfs de snelste spoedopname via een traumahelikopter zou hem niet meer baten!

Een tweede groep schilderijen toont eenzame, door ondervoeding uitgemergelde grijsaards. Zogenaamde heremieten of kluizenaars die door grimmige demonen met waanzinnige hallucinaties en kwellende nachtmerries worden begoocheld. Eigenlijk meer rijp voor Reinier van Arkel dan voor ons JBZ!

Maar het meeste naam heeft deze middeleeuwse schilder gemaakt met zijn verbeelding van de hel. De plek waar de overgrote meerderheid van ons, volgens hem, voor altijd en eeuwig gepijnigd gaat worden. Hij laat uitbundig zien hoe groteske duivels daar de doden kelen en koken, roosteren en braden, doormidden snijden, aan vlijmscherpe takken spietsen en met talloze andere gruwelijkheden te lijf gaan. Allemaal weergaloos geschilderd met een ongeëvenaarde fantasie, maar om een ziekenhuis juist naar deze kunstenaar te vernoemen is eigenlijk absurd!

Tenzij

Tenzij de naamgevers door en door christelijk waren! Want de eerste groep panelen gaat natuurlijk over Jezus die, volgens Bosch en zijn geloofsgenoten, met zijn vrijwillige kruisdood de poort naar de hemel opende. De tweede groep vertelt van mensen die door expres het lijden op te zoeken deze poort willen passeren, en de derde toont aan degenen, die niet willen luisteren, wat voor afschrikwekkend perspectief hen wacht! Allemaal weinig aantrekkelijk voor zieken die, niets vermoedend in het JBZ worden opgenomen. Wellicht was het toch wat gastvrijer geweest om dit kolossale gebouw het GZG te blijven noemen!

Maar misschien is er nog een tenzij mogelijk. Het beroemdste en grootste paneel van Bosch, dat er in 2016 zeker niet bij zal zijn, toont tientallen gelukkige vrouwen en mannen die naakt en zonder ziektes en kwalen onbekommerd met elkaar spelen en verkeren: de Tuin der Lusten. Misschien heeft de naamgever gedacht, dat de patiënten zich met die zorgeloze en gelukzalige Tuin zullen kunnen gaan vereenzelvigen: het Jeroen Bosch Ziekenhuis als een hemel op aarde!

Ed Hoffman

Onder De Boschboom" is een rubriek van cultuurhistorische aard, die haar columnisten een podium biedt om op persoonlijke titel onderwerpen die met de Bossche cultuur te maken hebben uit te diepen. Reacties? Stuur uw email naar: onderdeboschboom@kringvrienden.nl